

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 279

van **EMMILY TALPE**

datum: 5 januari 2021

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Land- en tuinbouwsector - Innovatie

Innovatie wordt voor onze economie vaak omschreven als een bepalende voorwaarde voor groei en vooruitgang. Dat geldt zeker ook voor de land- en tuinbouw, die op velerlei vlakken wordt geconfronteerd met uitdagingen: economisch, ecologisch, dierenwelzijn, taakverbreding, sociale projecten.... Het opmerkelijke is dat de land- en tuinbouw nog vaak een achterhaald aura van een 'traditionele', niet-innoverende sector heeft, terwijl instanties als het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) of het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en beleidsinstrumenten als het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) al jarenlang motoren achter innovatie vormen.

Overigens beperkt de innovatie zich niet alleen tot de landbouwbedrijven, maar geldt die uitdaging ook voor de agro-industrie, de voedingsindustrie en groepen als loonwerkers. Die laatste groepen halen hun innovatiesteun dan eerder uit de instrumenten die bestaan binnen het departement Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie.

1. Kan de minister een overzicht geven van de innovatiebudgetten die de afgelopen vijf jaar jaarlijks werden vrijgemaakt voor:
 - a) land- en tuinbouwbedrijven;
 - b) loonwerkers;
 - c) agro-industrie (slachthuizen, producenten van landbouwmachines...);
 - d) voedingsindustrie;
 - e) wetenschappelijk onderzoek m.b.t. land- en tuinbouw?

Graag een opdeling naar finaliteit (economisch, ecologisch/klimaat, dierenwelzijn, sociaal).

2. a) Hoeveel van de budgetten werden effectief opgebruikt?
b) Hoeveel begunstigden ontvingen telkens steun?

Graag een overzicht per jaar voor de periode 2016-2020.

3. Hoe verhouden de innovatie-inspanningen in de land- en tuinbouwsector, in de agro-industrie, in de voedingsindustrie, bij loonwerkers en landbouwwetenschappelijke onderzoeksinstellingen zich ten aanzien van de globale innovatie-inspanningen?
4. a) Kan worden geconcludeerd dat de land- en tuinbouwsector relatief gezien meer innoveert dan andere economische sectoren?

- b) Welke tendensen tekenen zich binnen de landbouwsector zelf af op het vlak van innovatie qua:
- bedrijfsgrootte;
 - bedrijfsvorm (vennootschap, CSA (community-supported agriculture), machinering, gewone landbouwers...);
 - ouderdom van bedrijfsleiders;
 - gender (vrouwelijke vs. mannelijke bedrijfsleiders)?
- c) Geldt die innovatie in even sterke of misschien zelfs sterkere mate voor biolandbouw?
5. Is er sprake van een inhoudelijke verschuiving inzake innovatie-inspanningen van economische naar ecologische en klimaataangelegenheden, alsook naar niet-productieve investeringen die gericht zijn op dierenwelzijn?
6. Wat zijn de belangrijkste werkpunten en verwachte verschuivingen op het vlak van innovatie in de land- en tuinbouw?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 279 van 5 januari 2021

van **EMMILY TALPE**

- 1a. Bijlage 1 geeft een overzicht van de jaarlijkse innovatiebudgetten die beschikbaar worden gesteld voor oproepen vanuit het Departement Landbouw en Visserij. Een thematische opsplitsing naar de gevraagde finaliteiten kan niet gegeven worden omdat innovaties meestal op een combinatie van deze finaliteiten gericht zijn. Land- en tuinbouwbedrijven zijn rechtstreekse of onrechtstreekse begunstigden. Het gaat hier over de budgetten voor de volgende maatregelen: projectsteun innovatie van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF), Europees Innovatiepartnerschap (EIP), demonstratieprojecten, VLIF-omkaderingssteun en de werkingssubsidies voor de proefcentra.
- 1b. Binnen het Departement Landbouw en Visserij zijn er geen innovatie-instrumenten voor de loonwerkers. Zij kunnen terecht bij de innovatie-instrumenten van het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO). Er zijn echter geen specifieke cijfers beschikbaar.
- 1c-d. Binnen het Departement Landbouw en Visserij is er de VLIF-maatregel agrovoeding, waarbij de eerste verwerkers ondersteund worden voor duurzame investeringen in het algemeen. Bedrijven uit de agro-industrie en voedingsindustrie kunnen terecht bij de innovatie-instrumenten van VLAIO. Er zijn echter geen specifieke cijfers beschikbaar.
- 1e. Bijlage 2. Budgetten voor wetenschappelijk onderzoek vanuit het Departement Landbouw en Visserij in miljoen euro.

Het beschikbare budget is hoofdzakelijk bestemd voor het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Daarnaast zijn ook de specifieke budgetten voor onderzoek in de biologische sector opgenomen.

De opdeling van het wetenschappelijk onderzoek naar de gevraagde finaliteit kan niet gemaakt worden. De meeste projecten werken op meerdere doelstellingen. Dit is ook waar de Europese Unie heel sterk op inzet: een systeembenadering waar er positieve aspecten zijn voor de verschillende onderdelen.

Ook het Vlaams agentschap Innovatie en Ondernemen (VLAIO) stelt onderzoeksbudgetten ter beschikking, specifiek voor onderzoek in de land- en tuinbouwsector. Bijlage 3 geeft het volledige budget van de oproepen landbouwtraject (LA-traject).

- 2a. Bijlage 4 bevat de toegewezen steun bij selectie van de aanvragen vanuit het Departement Landbouw en Visserij voor de volgende maatregelen : VLIF-projectsteun innovatie, Europees Innovatiepartnerschap (EIP), demonstratieprojecten, VLIF-omkaderingssteun en de werkingssubsidies van de proefcentra. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat een begunstigde enkele jaren de tijd krijgt om de innovaties te realiseren. Zoals al werd vermeld bij vraag 1 kan er geen thematische opsplitsing gegeven worden.

De onderzoeksbudgetten vanuit het Departement Landbouw en Visserij worden altijd volledig opgebruikt.

Bij VLAIO zijn er een aantal instrumenten specifiek gericht op de land- en tuinbouwsector(bv. landbouwtrajecten).

Bijlage 5 geeft een overzicht van de toegekende steun per jaar (euro) voor onderzoeksprojecten specifiek voor de land- en tuinbouwsector vanuit VLAIO (LA-traject). Als de begroting het toelaat worden ad hoc op het einde van het jaar nog een of meerdere projecten die op de wachtlijst staan goedgekeurd. Dan wordt het budget verhoogd, maar in principe is er een vaste allocatie van 10,2 miljoen euro voor deze budgetlijn. Een verdere opdeling naar finaliteit van de projecten is niet beschikbaar in de databanken van VLAIO.

Bedrijven uit de voedingsindustrie en landbouw kunnen uiteraard ook terecht bij het algemene innovatie-instrumentarium van VLAIO. Globale cijfers over de inzet van het VLAIO-innovatie-instrumentarium voor projecten in de thema's landbouw en voeding (exclusief LA-traject) zijn terug te vinden in bijlage 6. Ook hier is een verdere opdeling naar finaliteit van de projecten niet beschikbaar in de databanken van VLAIO.

Een ander inzicht biedt de FRIS (Flanders Research Information Space) databank (<https://researchportal.be/nl>). Deze databank verzamelt de gegevens van onderzoeksprojecten in Vlaanderen die gefinancierd worden met publieke middelen. Op 5 januari l.l. hebben mijn diensten een opzoeking verricht naar alle onderzoeksprojecten met naar landbouw verwijzende termen. De resultaten worden in bijlage 7 weergegeven. Belangrijk om op te merken bij deze gegevens is dat het resultaat afhankelijk is van de gebruikte zoektermen en dat de data onvolledig zijn. Er zijn immers onderzoekinstellingen die nog geen data aanleveren aan FRIS. De gegevens in bijlage 7 moeten dus als een onderschatting worden beschouwd.

- 2b. Bijlage 8 geeft het aantal begunstigden die steun voor innovatie ontvingen vanuit het Departement Landbouw en Visserij. Niet alle projecten zijn al gefinaliseerd. Het betreft zowel land- en tuinbouwbedrijven, als rechtstreekse begunstigden en onrechtstreeks begunstigden.

Bij VLAIO zijn een aantal instrumenten specifiek gericht op de land- en tuinbouwsector (e.g. landbouwtrajecten, zie aparte cijfers), maar bedrijven uit de voedingsindustrie en landbouw kunnen uiteraard ook terecht bij het algemene innovatie-instrumentarium van VLAIO.

Bijlage 9 bevat een overzicht van het aantal als LA-traject goedgekeurde onderzoeksprojecten specifiek voor de land- en tuinbouwsector vanuit VLAIO. Een verdere opdeling naar finaliteit van de LA-projecten is niet beschikbaar in de databanken van VLAIO.

Bijlage 10 geeft een globaal overzicht van het aantal projecten voor innovaties in de voedingsindustrie en landbouw, exclusief de LA-trajecten vanuit VLAIO.

Het aantal aanvragers en begunstigden varieert per project. Bij sommige instrumenten (bv. Ontwikkelingsprojecten) gaat het in het overgrote deel van de gevallen om één aanvrager, en slechts uitzonderlijk om een consortium van meerdere aanvragers. Bij andere instrumenten gaat het altijd om een consortium van aanvragers (bv. ICON, waarbij minstens 3 bedrijven en een kennisinstelling moeten worden betrokken).

Een verdere opdeling naar finaliteit van de overige instrumenten voor de bedrijven uit de voedingsindustrie en landbouw is niet beschikbaar in de databanken van VLAIO.

Bijlage 11 geeft de projectbudgetten van onderzoeksprojecten gelinkt aan de land- en tuinbouwsector zoals opgenomen in FRIS op 05/01/2021. Hierbij geldt dezelfde

bedenking als bij bijlage 7. Het aantal projecten komt overeen met de onderzoeksbudgetten uit bijlage 7. Dit wil zeggen dat het aantal projecten waarvoor de financiering niet meegegeven wordt, niet opgenomen is in bijlage 11. Hierdoor werden de projectaantallen van een aantal instellingen die geen financiering meegeven niet opgenomen in deze tabel. Het gaat met name over de onderzoeksprojecten in de volgende wetenschappelijke instellingen: ILVO, Instituut Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Innovatief en duurzaam agrarisch ondernemen (Inagro), Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG), Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen (KMDA), Plantentuin, Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) en Proefcentra. Samen met het feit dat sommige onderzoeksinstituten in het geheel nog geen gegevens doorgeven aan FRIS, moeten de gegevens in bijlage 11 dus als een onderschatting beschouwd worden.

3. In de speurgids 'ondernemen en innoveren' van 2020 (Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, 2020) worden de Vlaamse budgetten voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) volgens het Europese NABS-classificatiesysteem ingedeeld. NABS staat voor 'nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma's' en is een EU-classificatiesysteem dat de overheidskredieten voor O&O onderverdeelt naar sociaaleconomische doelstellingen. In de publicatie worden ook de beperkingen van deze methodologie aangegeven. Uit de doorrekening van 2020 blijkt dat 1,79% van het Vlaamse O&O-budget bestemd was voor de sociaaleconomische doelstelling 'landbouw'.

Een andere vergelijkingsbasis is de volgende. De totale innovatiemiddelen in 2020 bij VLAIO bestemd voor de landbouw en de voedingssector voor LA-trajectten en de overige VLAIO-instrumenten samen bedroeg in 2020 64,6 miljoen euro. In 2020 bedroeg het totale innovatiebudget bij VLAIO 322 miljoen euro. Dus 20% van het innovatiebudget van VLAIO was in 2020 bestemd voor de landbouw- en voedingssector.

- 4a. Mijn administratie beschikt niet over de gevraagde gegevens.

- 4b-c. Deze analyse werd uitsluitend gemaakt op basis van de VLIF-projectsteun innovatie. Bijlage 12 geeft de evolutie op het vlak van innovatie qua leeftijd, bedrijfsgrootte, vrouwen en bio-bedrijven voor de geselecteerde aanvragen. Bijlage 13 geeft de evolutie op het vlak van innovatie qua bedrijfsvorm voor de geselecteerde aanvragen.

De gemiddelde leeftijd van de jongste bedrijfsleider waarvan een steunaanvraag voor VLIF-projectsteun innovatie geselecteerd werd, bedraagt 40 jaar. Op dat vlak is er geen evolutie te vermelden. De gemiddelde bedrijfsgrootte wordt sterk bepaald door de concrete projecten die ingediend worden, maar situeert zich rond een brutobedrijfsresultaat van 600.000 euro. Gemiddeld zit er in 35% van de bedrijven waarvan een aanvraag geselecteerd werd een vrouw in de bedrijfsleiding. Ook hier is het jaarlijkse percentage sterk afhankelijk van de concrete aanvragen. Gemiddeld werden 5% van de geselecteerde aanvragen ingediend door een bedrijf dat de biologische productiewijze toepast. De laatste twee jaar bedraagt dit echter 10%. Het is duidelijk dat het instrument VLIF-innovatie relatief gezien goed zijn weg vindt naar de biologische sector.

5. Er kan niet gezegd worden dat er een echte inhoudelijke verschuiving is op dat vlak. Vijf jaar geleden waren er al veel innovatie-inspanningen op het vlak van ecologische thema's en dierenwelzijn. Dit was het gevolg van de steeds strenger wordende milieuwetgeving die voor landbouw altijd een grote impact heeft, aangezien het om een economische activiteit in een natuurlijke omgeving gaat. De aandacht voor deze thema's blijft.

Inhoudelijk is de combinatie van ecologische en economische aspecten, of dierenwelzijn en economische aspecten nu meer aan de orde dan vroeger. Er wordt op het vlak van innovatie heel veel ingezet op onderwerpen om aan de maatschappelijke doelstellingen rond duurzaamheid en dierenwelzijn te voldoen. Hierbij wordt rekening gehouden met de economische aspecten om, ondanks de hoge kosten van inputs, toch concurrerend te blijven.

Duurzaamheid is bij alle landbouwprojecten van welke aard ook (investeringen, demonstratieprojecten, EIP, ...) een belangrijk selectie criterium. Bij economische projecten speelt het milieuaspect altijd mee. Indien het project op milieuvlak onvoldoende goed scoort, komt het niet in aanmerking voor ondersteuning.

Er is zowel op het vlak van ecologie en dierenwelzijn, als op het vlak van economie meer en meer een transitie naar een proactief innovatiebeleid. Ook vanuit de sector worden initiatieven genomen voor een proactieve aanpak van veranderende eisen, normen en regelgeving op het vlak van milieu en veranderende marktvereisten. Zo draagt de sector bij aan de ontwikkeling en de introductie van nieuwe producten en diensten, het verbeteren van productieprocessen en het aanboren van nieuwe markten.

Er wordt in projectoproepen ook gestuurd naar innovatie rond thema's die vanuit het beleid en de maatschappij gewenst zijn en/of inspelen op de grootste actuele uitdagingen in de sector. In de laatste jaren werden bv. in de oproepen thema's opgelegd zoals de waterproblematiek, het klimaat, de circulaire economie en de economische relance om de gevolgen van de coronacrisis te milderen. Anderzijds wordt bij oproepen rond innovatie meestal een deel van de oproep vrijgelaten om geen innovatieve ideeën vanuit de sector verloren te laten gaan.

6. De laatste jaren wordt op het vlak van innovatie veel meer ingezet op interactieve innovatie. Dat zal in de toekomst nog meer gestimuleerd worden. Een interactief innovatieproces houdt in dat innovatie tot stand komt door interacties en co-creatie tussen relevante actoren met complementaire kennis (landbouwers, onderzoekers, bedrijfsadviesdiensten, producentorganisaties, leveranciers, kennisinstellingen ...). Daarnaast wordt met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) ook veel meer een bottom-up-benadering gestimuleerd en ondersteund om de gap tussen wetenschap, onderzoek en praktijk te verkleinen. Zowel via EIP-projecten als via VLIF-Innovatie is er aandacht voor de echte voorlopers die als eerste een innovatie bedenken. In beide instrumenten zijn verschillende actoren betrokken en komen de ideeën vooral vanuit de praktijk.

Als dit innovatieproces gevolgd wordt door een begeleiding van vernieuwingstrajecten en een ondersteuning van innovatieve investeringen, dan leidt dit tot een snelle verspreiding van innovatieve, praktische oplossingen voor de problemen en kansen van de landbouwers. Het stimuleren en ondersteunen van de doorstroming van innovatieve kennis naar de praktijk, onder andere door een vertaling naar het praktijkniveau, bv. via de advisering of via demonstratieprojecten, krijgt toenemende aandacht.

Innovatie bestaat uit verschillende fases. De verschillende ondersteuningsinstrumenten zijn zo gekozen dat ze elk een verschillende fase van het innovatieproces ondersteunen. Ze worden in de toekomst nog beter op elkaar afgestemd zodat ze versterkend werken en kennisdoorstroming en innovatie nog versnellen. Er zal verder ingezet worden op een goed afgestemde mix van de verschillende instrumenten (vorming, advies, demonstratieprojecten, EIP, innovatieve investeringssteun,...). Het maken van bruggen tussen onderzoek, advisering en naschoolse vorming draagt ertoe bij dat kennis rond innovatie efficiënt doorstroomt naar de landbouwer. Zo speelt bv. de rol van de bedrijfsadviesdiensten, die dikwijls een vertrouwenspersoon zijn voor de landbouwer, in het innovatieproces een belangrijke rol.

Wat thematiek betreft, wordt verwacht dat er nog meer zal ingezet worden op cross-sectorale thema's, bv. in het kader van circulaire economie of de waterproblematiek, waarbij de landbouw oplossingen zoekt samen met andere sectoren.

BIJLAGEN

1. [Overzicht van de innovatiebudgetten per jaar \(euro\) vanuit het Departement Landbouw en Visserij](#)
2. [Budgetten voor wetenschappelijk onderzoek vanuit het Departement Landbouw en Visserij in mio euro](#)
3. [Onderzoeksbudgetten bestemd voor de land- en tuinbouwsector vanuit VLAIO in miljoen euro](#)
4. [Overzicht van de bij selectie van aanvragen toegewezen steun per jaar \(euro\) vanuit het Departement Landbouw en Visserij voor begunstigde land- en tuinbouwbedrijven](#)
5. [Overzicht van de toegekende steun per jaar \(euro\) voor onderzoeksprojecten specifiek voor de land- en tuinbouwsector vanuit VLAIO \(LA-traject\).](#)
6. [Overzicht van de steunbedragen voor innovaties in de voedingsindustrie en landbouw vanuit VLAIO](#)
7. [Projectbudgetten van onderzoeksprojecten gelinkt aan de land- en tuinbouwsector zoals opgenomen in FRIS](#)
8. [Aantal begunstigden die steun ontvingen voor innovatie voor de begunstigde 'land- en tuinbouwbedrijven' vanuit Departement Landbouw en Visserij](#)
9. [Overzicht van het aantal goedgekeurde onderzoeksprojecten specifiek voor de land- en tuinbouwsector vanuit VLAIO \(LA-traject\)](#)
10. [Globaal overzicht van het aantal projecten voor innovaties in de voedingsindustrie en landbouw \(excl. LA-traject\) vanuit VLAIO](#)
11. [Aantal onderzoeksprojecten gelinkt aan de land- en tuinbouwsector zoals opgenomen in FRIS op 05/01/2021](#)
12. [Evolutie op het vlak van innovatie qua leeftijd, bedrijfsgrootte, vrouwen en bio-bedrijven op basis van de geselecteerde aanvragen voor VLIF-innovatie](#)
13. [Evolutie op het vlak van innovatie qua bedrijfsvorm op basis van de geselecteerde aanvragen voor VLIF-innovatie](#)